

Мельник Євгеній Юрійович,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов та перекладу,
Факультет міжнародних відносин,
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна
eugene_melnik@ukr.net

Слобоженко Руслан Анатолійович,
старший викладач кафедри іноземних мов та перекладу,
Факультет міжнародних відносин,
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна
ruslan.slobozhenko@gmail.com

ПРО ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОПРАЦЮВАННЯ ТЕМИ «ПОДОРОЖІ» В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Досягнення успіхів у вивченні іноземної мови зазвичай асоціюється з виконанням певної кількості вправ і завдань, значна частина яких, на думку учнів/ студентів, не викликає справжнього інтересу, хоча і вважається корисною. Учителі/ викладачі, намагаючись зацікавити учнів/ студентів навчальним процесом, прагнуть додати привабливості навіть тим вправам, які передбачають винятково формування автоматизмів у використанні лексичних одиниць і граматичних конструкцій шляхом багаторазового та «механічного» повторення.

Очевидно, що з часом, коли основні мовно-мовленнєві навички вже сформовано і дидактичні зусилля спрямовуються переважно на розвиток рецептивних і продуктивних умінь, розробка завдань, які дійсно мотивуватимуть учнів/ студентів і виконуватимуться ними з небайдужістю та натхненням, стає нагальною методичною потребою.

У вивченні іноземних мов тема «Подорожі» є однією з універсальних і традиційних. Створення цікавих матеріалів за цією темою спрощується завдяки тому, що вона відкриває неосяжні міждисциплінарні перспективи, залучаючи літературу, мистецтво,

географію та історію, переплітаючи численні соціокультурні аспекти.

Зазвичай формат текстів, що пропонуються для опрацювання та очікуються в якості бажаного результату навчання, передбачає розповідь про досвід реальної, пережитої подорожі. У таких текстах елементи оповіді поєднуються зі спостереженнями, роздумами, висловленням суб'єктивних вражень про відвідані місця, людей, з якими довелося зустрітися, пригоди, які, можливо, трапилися.

Цей дискурсивний жанр втілює бажання автора поділитися з читачем унікальним досвідом, емоціями та висновками. Зазначена тема захоплює учнів/ студентів настільки, що навіть початківці охоче звертаються до словників і різноманітних довідників, аби максимально детально й адекватно передати усе те, що їм здається важливим.

Матеріали, які пропонуються з цієї теми підручниками та вчителями/ викладачами, часто являють собою своєрідну мозаїку, що містить мапи, малюнки, фотографії, описи ландшафтів, фактів місцевої культури, зустрічей з місцевими жителями, особливостей менталітету населення, викликів, які долаються під час подорожі, тощо. Використання розмовного стилю є найприйнятнішим для найкращої передачі вражень мандрівника.

Усе це допомагає читачам відчувати атмосферу й автентичність подорожі та слугує моделлю для створення власних текстів [9, С. 40-41]. На просунутому етапі вивчення іноземної мови – на додаток до опрацювання дидактичних матеріалів та завдання скласти розповідь про свою подорож – доцільно також, на нашу думку, запропонувати учням/ студентам поміркувати про цінність подорожей, їхній вплив на наш розвиток і подальше життя, прокоментувавши «тематичні» афоризми, наприклад: «Світ – це книга, і ті, хто не подорожує, читають лише одну сторінку», «Ніщо так не розвиває інтелект, як подорожі», «Залишатися – означає існувати, подорожувати – означає жити»...

Подорожі, безсумнівно, виховують, навчають, вдосконалюють і навіть лікують нас, і у важкі періоди нашого життя, спричинені, наприклад, сімейними драмами, обмеженнями через епідемію Covid-19, війною, ми ще активніше мріємо про подорожі. Ці мрії є

своєрідною втечею від проблем, думками про нашу втрачену свободу. Вони заспокоюють та сповнюють нас надіями, переносючи нас у далекі прекрасні краї, дозволяючи будувати сміливі плани в очікуванні кращих днів.

Тож звернення до теми уявної подорожі в процесі вивчення іноземної мови може мати певний психотерапевтичний ефект [8, С. 81-82]: думки про приємні подорожі є безумовно ефективним засобом психологічної регуляції, заспокійливим прийомом для тих, хто страждає від негативного, неприємного досвіду. Пропозиція «здійснити» уявну мандрівку зазвичай захоплює усіх студентів, оскільки вона дозволяє їм розслабитися, задовольнити потребу в позитивних емоціях, забарвлених образами бажаного майбутнього [1, С. 47-49].

Формат розповіді про умовну подорож дозволяє мобілізувати творчі здібності учнів/ студентів, що є потужним фактором інтенсифікації навчального процесу. Як ми вже зазначали вище, при опрацюванні теми «Подорожі» варто застосувати підхід, що передбачає звернення до інших дисциплін (географії, історії, етнографії...) та майже всіх видів мистецтва (літератури, музики, живопису, фотографії...). Так, наприклад, розповіді про подорожі часто ілюструються мапами, щоб допомогти читачам/ слухачам краще зрозуміти вербальний текст. Зазначимо, що мапа – це також текст, який своєю власною мовою повідомляє певну інформацію, тому надавати учням/ студентам картографічні документи для аналітичної та творчої роботи є доцільним [9, С. 40-41].

Для того, щоб надихнути учнів/ студентів, учитель/ викладач може запропонувати їм прослухати (вдома, на перерві, на початку заняття) пісню або добірку пісень, в яких ідеться про мандрівки (французькою: Édith Piaf, « Les neiges de Finlande », « Une valse »; Charles Aznavour, « Emmenez-moi »; Mireille Mathieu, « Emmène-moi demain avec toi »; Joe Dassin, « Les aventuriers », « L'Amérique »; Jean-Jacques Goldman, « Là-bas »; Desireless, « Voyage Voyage »; Julien Clerc, « Mon refuge » // англійською: Rod Stewart, « Sailing »; Frank Sinatra, « Come fly with me », « It's nice to go trav'ling »; Ricky Nelson, « Travelin' Man »; Tony Bennett, « I left my heart in San Francisco »; The Mamas & The Papas, « California Dreamin' »;

Johnny Cash « I've been everywhere »; Phil Collins « On my way »; Lenny Kravitz « Fly away »).

Сучасний навчальний процес з іноземних мов не може обійтися без залучення Інтернет-ресурсів, які також здатні надихнути учнів/ студентів у їхній самостійній творчій роботі, підказати їм ідеї, зорієнтувати їх щодо можливих змісту та форми майбутньої розповіді. Мова йде перш за все про різноманітні туристичні сайти, тематичні блоги в соціальних мережах, сайти навчально-освітніх і культурних закладів тощо [2; 7; 10; 11].

Таке поєднання процесу оволодіння іноземною мовою з різноманітним наочним вираженням ідей створює динамічне та привабливе освітнє середовище, надаючи учням/ студентам багатосенсорний досвід навчання [9, С. 40-41].

Учителям/ викладачам варто завжди та максимально активно застосовувати у навчанні прийоми, які впливають на емоційну складову психіки учнів/ студентів: було б бажано, щоб розповіді про мандрівки, з яких починається опрацювання теми, містили чуттєві спогади, описи кумедних або зворушливих ситуацій. Усе, що стимулює почуття, водночас підтримує та посилює інтерес, а наявність інтересу є однією з головних умов успішної реалізації навчального процесу, свідченням його правильної реалізації, а також запорукою творчого підходу, який уможливорюється залученням і активізацією уяви.

Уява виводить людину за межі її звичного існування, дає поштовх для переосмислення дійсності за допомогою яскравих образів і повинна обов'язково залучатися до будь-якої навчальної діяльності [1; 3; 4; 6].

І якщо йдеться про уявні подорожі, чому тоді ми повинні обмежуватися лише континентами, країнами, регіонами та містами, які існують реально? Чому б не запропонувати учням/ студентам створити нові світи, їхні назви, мапи, цивілізації, описи артефактів? Чому б не залучити та не розширити лексикон фантастичного, дивного, казкового, граючи з іноземною мовою (за її правилами!), винаходячи неологізми? Мистецтво взагалі та література зокрема знають багато прикладів такого творчого підходу, сутність якого влучно висловив Гі де Мопассан: «Подорож – це двері, через які

люди виходять з реальності для того, щоб проникнути до недослідженої реальності, що здається мрією» [5, С. 40-41].

Якщо мова йде про уявну подорож, а однією з цілей завдання є регуляція психологічного стану учнів/ студентів і створення позитивного настрою, вчитель/ викладач дає обов'язкову настанову написати текст, який викликав би лише позитивні емоції, забезпечував би автору/ читачам/ слухачам відчуття спокою, комфорту, затишку.

Дидактичні матеріали, за допомогою яких планується розглянути зазначену тему, та текст як результат початкової діяльності учнів/ студентів повинні містити наступні елементи:

I. Опис етапу, який передував подорожі (точка відправлення; емоції перед мандрівкою (радість, байдужість, засмученість, розгубленість тощо; очікування від майбутньої мандрівки).

II. Опис кожного з етапів подорожі (спосіб пересування/ транспорт; пейзажі; люди; події/ пригоди; враження від побаченого/ почутого/ зустрічей; емоції/ відчуття (здивування, захопленість, роздратованість, шок, втома тощо)).

III. Аналіз набутого досвіду (висновки зі спостережень, зроблених під час мандрівки, рекомендації для читачів/ слухачів).

IV. Мапа з відображенням маршруту; ілюстративні матеріали (фотографії, малюнки, інша наочність, яка може репрезентувати подорож і активізувати уяву (наприклад, сувеніри, предмети, що асоціюються з відвіданими місцями)).

Створення тексту про подорож може здійснюватися в різних режимах: індивідуально, в малих групах, в якості проєкту класу/ академічної групи; учні/ студенти можуть представити його у формі досьє з надрукованими документами (альбому, брошури), презентації, відео.

Досвід навчання свідчить про те, що після опрацювання дидактичних матеріалів, які ґрунтуються на міждисциплінарному підході, стимулюють емоції та образне мислення, активізують уяву, учні/ студенти неодмінно демонструють зацікавленість та креативність у написанні власних текстів про реальні або уявні подорожі, а вдосконалення їхніх рецептивних і продуктивних мовленнєвих умінь відбувається ефективніше завдяки різноманітним засобам і прийомам, які спонукають до творчості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мельник Є.Ю. Використання уяви як психотерапевтичний фактор в інтенсивному навчанні іноземних мов // Іноземні мови. – 2000. – №3. – С. 47-49.

2. British Council. Learn English. A travel guide. URL: <https://learnenglish.britishcouncil.org/skills/reading/b1-reading/travel-guide>

3. Broom, Catherine. Second-Language Learning Through Imaginative Theory // TESL Canada Journal. – 2011. – Vol. 28. № 2. – P. 1-10. URL: <https://teslcanadajournal.ca/index.php/tesl/article/view/1068/887>

4. Cambridge. Imagination: The key to unlocking learner confidence. URL: <https://www.cambridge.org/elt/blog/2019/04/04/imagination-confidence/>

5. Ferrao Tavares, Clara. Voyages au cœur de la suggestopédie // Le français dans le monde. – 1998. – №307. – P. 40-41.

6. How to learn any language through our “imagination”. URL: <https://amandasoeleiman.medium.com/how-to-learn-any-language-through-our-imagination-781496555e08>

7. Les meilleurs sites web Voyage et tourisme. Classement des sites les plus populaires. URL: <https://www.similarweb.com/fr/top-websites/travel-and-tourism/>

8. Melnyk, Yevhenii. Faire un voyage grâce à une chanson // Le français dans le monde. – 2021. – № 436. – P. 81-82.

9. Renaudin, Jeanne & Dimier, Magali. Par monts et par mots : le récit de voyage en classe // Le français dans le monde. 2024. – №450. – P. 40-41.

10. The 14 best travel and tourism websites to inspire your own. URL: <https://www.wix.com/blog/travel-and-tourism-websites>

11. The Good Life France. Everything You Want to Know About France and More. URL: <https://thegoodlifefrance.com/category/blog/my-french-life>.